

Säkerhetsutvecklingen sedan den 7 oktober 2023¹

Den 7 oktober 2023 lanserades en storskalig överraskningsattack mot Israel från terroristorganisationerna Hamas, Palestinska Islamiska Jihad och en rad andra militanta palestinska aktörer.² Under de första timmarna av terrorattacken sköts tusentals raketer mot Israel samtidigt som säkerhetsbarriären mellan Gaza och Israel forcerades och ett stort antal främst civila israeler attackerades i ett drygt dussin städer och byar samt vid en utomhusfestival i Gazaremsans närhet. I sammanhanget döddes sammanlagt cirka 1200 personer,³ varav ett betydande antal kvinnor och barn, och skadades tusentals, medan cirka 240 togs som gisslan och fördes till Gaza. Uppgifter i efterhand vittnar om stor brutalitet i samband med attackerna,⁴ inklusive utbrett sexuellt våld.⁵ Raketbeskjutningen mot Israel har fortsatt därefter.⁶

Mot denna bakgrund deklarerade Israel krig mot Hamas den 8 oktober 2023, och påbörjade därefter en omfattande militär operation mot Hamas i Gaza, med två huvudsakliga mål: Att utplåna Hamas militära och politiska kapacitet samt frita gisslan. Denna offensiv har nu pågått i snart tre månader och är i skrivande stund på väg in i en tredje fas. Den första fasen, som pågick i cirka tre veckor, inleddes med intensiva flyganfall och artilleri mot vad som betraktas som strategiska militära mål och vital infrastruktur tillhörande Hamas i hela Gazaremsan, men koncentrerades i första hand till de norra delarna av Gaza. Under den första veckan ska Israel ha släppt cirka 6 000 bomber över Gaza, enligt International Crisis Group.⁷ Under konfliktens första sex veckor ska den siffran sedermera ha passerat 29 000, vilket bedöms vara mycket även vid internationella jämförelser.⁸ Vidare har ett betydande antal av dessa varit oprecisa/oguidade (s.k. dumma) bomber av det tyngsta slaget i

¹ Denna PM har tagits fram efter beställning av Migrationsverkets rättsavdelning den 2 januari 2024.

² Ett antal stridsgrupper som uppges tillhöra/ha tillhört Popular Resistance Committees (PRC), Democratic Front for the Liberation of Palestine (DFLP) och Palestinian Mujahideen Movement, samt ytterligare ett antal individer mer eller mindre kopplade till andra fraktioner som tolereras av Hamas i Gaza (AP; Reuters; Haaretz; IDF m.fl.).

³ Jfr t.ex. [The New York Times](#); [Al-Monitor](#); [Haaretz](#)

⁴ Jfr t.ex., [Center for Strategic & International Studies](#); [International Crisis Group](#)

⁵ Se t.ex. vidare, [The New York Times](#)

⁶ AFP; AP; Reuters; Haaretz; Al-Monitor.

⁷ [International Crisis Group](#)

⁸ Se vidare, [The Lawfare Institute in cooperation with Brookings](#); jfr [AP](#); [CBC News](#)

bruk, vilket medfört större risker för civila offer i det tätbefolkade Gaza,⁹ och samtidigt hittills förstört cirka två tredjedelar av bebyggelsen i norra Gaza och cirka en fjärdedel av bebyggelsen i Khan Younis i södra Gaza.¹⁰

Den andra fasen av operationen, markinvasionen av Gaza, inleddes först den 28 oktober. Som framgår ovan, understöddes den av fortsatt kraftig flygbombning jämte artilleri och pansar, och hade som syfte att förstöra Hamas militära kapacitet och infrastruktur i norra Gaza, inklusive underjordiska tunnlar, samt att frita gisslan. Sedan dess har den israeliska försvarsmakten också engagerats i direkta strider med Hamas, Islamiska Jihad och andra militanta palestinier i Gaza.¹¹ I denna kontext ska noteras att Hamas och övriga palestinska kombattanter i sin krigsföring mot Israel satt i system att nyttja civil infrastruktur och att uppträda bland Gazas civilbefolkning,¹² vilket klart ökar risken för civila offer.¹³

Efter en tid av intensiva förhandlingar gick parterna med på en humanitär paus som inträffade mellan 24-30 november 2023. Under dessa dagar släpptes successivt 110¹⁴ personer ur gisslan, främst kvinnor och barn, av Hamas, och i gengäld släpptes totalt 240 palestinska fångar – också främst kvinnor och barn – som hållits frihetsberövade i israeliska fängelser.¹⁵ Minst 128 gisslantagna personer från Israel bedöms vara kvar i Gaza.¹⁶

Efter en vecka av humanitär paus expanderade Israel militäroperationen med sikte på södra Gaza. Några av konfliktens mest intensiva eldstrider och kraftigaste flygbombningar ägde rum under den perioden, bland annat i området runt Khan Younis, samtidigt som det alltså pågick strider i de norra delarna av Gazaremsan i huvudsak koncentrerade till Jabaliya flyktingläger, med syfte att röja kvarvarande Hamasfästen och förstöra raketavfyrningsramper samt underjordisk infrastruktur. Detta skede av konflikten och avancemanget mot söder kom också att förvärra en redan mycket svår humanitär situation, med färre och mindre områden för människor att fly till. Därefter har också områden i söder som den israeliska försvarsmakten tidigare hade rekommenderat som säkra zoner för Gazas internflyktingar (cirka 85 procent av befolkningen) utsatts för omfattande flygattacker och artilleribeskjutning. Därutöver har mycket tätbefolkade och eftersatta områden i centrala Gazaremsan, bl.a. Nuseriat, Maghazi och Bureij, också varit föremål för attacker.¹⁷

Sammantaget bedöms israeliska styrkor kontrollera stora delar av norra Gaza, inklusive betydande delar av Gaza city och fokusera på att hålla dessa områden medan man expanderar kontrollen söderut. Officiella israeliska uppgifter gör även gällande att Hamas kapacitet har skadats väsentligt, att 8 000–10 000 Hamaslojala kombattanter, varav ett betydande antal lokala militära befälhavare inom Hamas och Palestinska Islamiska Jihad, har dödats, att man förstört Hamas militära baser

⁹ Jfr t.ex., [CNN](#); [The Washington Post](#); [International Crisis Group](#)

¹⁰ AP; OCHA m.fl.

¹¹ [Reuters](#); International Crisis Group; AFP; AP; Reuters; Haaretz; [ABC News](#)

¹² Se t.ex. [The Conversation](#)

¹³ Jfr [The Conversation](#); [Foreign Policy](#); [The Lawfare Institute in cooperation with Brookings](#)

¹⁴ Totalt 86 israeler och 24 personer med utländska medborgarskap.

¹⁵ Se vidare, [Diakonia](#)

¹⁶ 128 enligt OCHA, 133 enligt [Haaretz](#)

¹⁷ International Crisis Group; Haaretz; [OCHA](#)

och materiel samt diverse strategiska byggnader. Därtill ska man ha upptäckt och förstört flera hundra tunnlar osv.¹⁸

Detta till trots, antas Hamas fortsatt kunna omfördela styrkor från söder till norr (och vice versa) via tunnlar,¹⁹ och efter nästan tre månaders krig har heller inga riktigt högt uppsatta Hamasledare i Gaza tillfångatagits eller dödats i Gaza, vilket också orsakat intern kritik.²⁰ Såvitt känt, har till dags dato varken Hamas högste ledare i Gaza, Yahya Sinwar, eller dess militära ledare i Gaza, Mohammed Deif, dödats eller tillfångatagits.²¹ Den 2 januari 2024 lyckades dock Israel (obekräftade uppgifter²²) döda Hamas Libanonbaserade andreman tillika medgrundare av Hamas militära gren, Saleh al-Aroui, i ett riktat attentat i en Hizbollahkontrollerad stadsdel i södra Beirut.²³ Sannolikt kommer fler riktade mord av Hamasledare utföras framöver²⁴ – såväl utomlands som i Gaza.

Få eller ingen kan idag med säkerhet säga hur konflikten faktiskt kommer att utvecklas framöver – lokalt eller regionalt. Det sagt, signalerar Israel nu att den kommer att gå in i en tredje fas, vilken bl.a. innebär att man drar tillbaka en del av marktrupperna från Gaza, främst reservister. En del av dem uppges kunna återvända hem, medan andra kommer sättas in vid gränsen mot Libanon som förberedelse för eventuell ytterligare eskalering mellan Hizbollah och Israel. Fasen kommer annars främst innebära en fortsatt rensningsoperation mot kvarvarande Hamasfästen i Gazaremsan.²⁵ I övrigt framhåller Israels försvarsminister, Yoav Gallant, att Israel planerar att fortsätta sina operationer tills man säkrat frigivning av gisslan och avvecklat Hamas militära och styrande kapacitet, varefter en fas där ett ospecificerat palestinskt organ tar över styret av Gaza, samtidigt som Israel förbehåller sig rätten att operera inne på territoriet.²⁶ Av allt, inklusive kontinuerliga uttalanden från den israeliska regeringen, att döma kommer konflikten att fortgå i månader.

Dödsoffer och skadade

FN:s kontor för koordinering av humanitära affärer (OCHA) rapporterar att över 1200 israeler dödats (varav minst 33 barn) och cirka 5 400 skadats i samband med terrorattacken mot Israel den 7 oktober,²⁷ och att 22 313 palestinier (varav minst 7 729 barn och 5 153 kvinnor) dödats och cirka 57 296 skadats i Gaza t.o.m. den 3 januari 2024.²⁸ Uppgifter gällande palestinska offer i Gaza som kontinuerligt återges av OCHA och frekvent i media – trots att deras tillförlitlighet också frekvent ifrågasätts²⁹ – härrör från det Hamasstyrda hälsoministeriet i Gaza. Även om det totala antalet döda och skadade generellt inte längre bedöms vara överdrivet, gör statistiken från Gaza ingen skillnad mellan civila och kombattanter (Hamas eller

¹⁸ Jfr International Crisis Group; [Haaretz](#); [IDF](#); [IDFX](#); AP; Reuters.

¹⁹ [Haaretz](#)

²⁰ [Haaretz](#).

²¹ Jfr t.ex. [Haaretz](#); [The Guardian](#); [The Jerusalem Post](#); [The Times of Israel](#); [ABC News](#)

²² I skrivande stund har Israel varken bekräftat eller dementerat dessa uppgifter, vilket man sällan gör i samband med denna typ av operationer utrikes (jfr t.ex. [Reuters](#); [Haaretz](#) m.fl.).

²³ [L'Orient-Le Jour](#); AP; Al-Monitor; [Haaretz](#).

²⁴ [The Jerusalem Post](#)

²⁵ AP; Reuters; [Haaretz](#)

²⁶ [The Guardian](#)

²⁷ Inklusive personer som avlidit av sina skador därefter, men exklusive 173 soldater som dödats och 991 som skadats i Gaza efter att markinvasionen inleddes.

²⁸ [OCHA](#); [OCHA](#)

²⁹ Jfr t.ex. AP; [Haaretz](#)

andra), eller t.ex. vilka som dödats av raketer som avfyrats inifrån Gaza osv. Dessutom befaras fler offer ligga begravda i rasmassor och husruiner efter bombningar etc.³⁰ Enligt talespersoner för den israeliska försvarsmakten bedöms cirka två civila palestinier ha dödats per dödad milisman,³¹ samtidigt som hälsoministeriet i Gaza gör gällande att cirka 70 procent av offren i Gaza är kvinnor och barn (och därmed civila)³² trots att ovan redovisade uppgifter över kvinnor och barn³³ i sig ligger lägre (cirka 58 procent).³⁴

Oaktat osäkerhetsfaktorer och diskrepanser ovan, är dödstalen och andelen civila offer i Gaza höga, bl.a. p.g.a. användandet av oprecisa vapen³⁵ i ett så litet och tätbefolkat område, vilket Israel också har kritiserats för.³⁶ Gaza är till ytan 365 km², med en befolkning på drygt 2,2 miljoner, dvs. en befolkningstäthet på drygt 6 000 personer/km² (före kriget).³⁷

Den humanitära situationen och internflyktingar i Gaza

Den intensiva konflikten har genererat en humanitär kris av stora proportioner i alla Gazas administrativa huvudområden ("governorates") dvs. Norra Gaza, Gaza, Deir el-Balah, Khan Younis respektive Rafah, trots att förödelsen är allra störst i norr medan fler internflyktingar befinner sig i söder.³⁸ FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Volker Türk, uppger dock att det inte finns någon säker plats i Gaza.³⁹

Det är svårt att ta fram säkra data över exakt var internflyktingarna befinner sig i nuläget. Antalet internflyktingar i de norra delarna har exempelvis inte uppdaterats sedan oktober, bl.a. på grund av begränsat tillträde för humanitär personal. Redan i slutet av 2023 beräknade dock UNRWA att totalt 1,9 miljoner människor (cirka 85 procent av Gazas befolkning) var internflyktingar, inklusive personer som hade fördrivits flera gånger sedan konfliktens början.⁴⁰ Enligt OCHA är det totala antalet internflyktingar i Gaza per den 3 januari detsamma.⁴¹ Rafah längst söderut är nu den största tillflyktsorten för de fördrivna, och där uppges över en miljon människor vistas i ett extremt överbefolkat område. Flödet av internflyktingar beräknas dock kunna fortsätta om konflikten återigen intensifieras i de närliggande områdena, Khan Yunis och Dier al-Balah, samtidigt som israeliska styrkor manar befolkningen att fortsätta evakuera söderut.⁴² Egypten har släppt ut strax över 1000

³⁰ Jfr [Haaretz](#). Avseende hur uppgifter från det palestinska hälsoministeriet i Gaza kan betraktas och har hanterats över tid, se t.ex. vidare, [AP](#)

³¹ Jfr t.ex. [BBC News](#)

³² [CNN](#); [OCHA](#); [Haaretz](#)

³³ Dvs. 7 729 barn och 5 153 kvinnor av i det läget (3 januari) totalt 22 313 dödsoffer ([OCHA](#)).

³⁴ Migrationsanalys kommentar.

³⁵ Jfr t.ex. [The Lawfare Institute in cooperation with Brookings](#)

³⁶ The Guardian; AP; Haaretz m.fl.

³⁷ Migrationsanalys kommentar; jfr [OCHA:s karta/infografik](#) över Gaza; även [BBC News](#)

³⁸ Jfr t.ex. [OCHA](#); [OCHA](#)

³⁹ [UN News](#)

⁴⁰ UNRWA; [OCHA](#)

⁴¹ [OCHA](#)

⁴² [OCHA](#)

skadade personer via Rafah gränsövergång till norra Sinai, men gränsen hålls i övrigt stängd av säkerhetsskäl och rädsla för att eventuella flyktingar inte ska kunna återvända.⁴³

Begränsat tillträde till humanitärt bistånd fortsätter att vara ett omfattande problem, och risken för hungersnöd och sjukdomar i tätbebyggda områden ökar ju längre konflikten drar ut på tiden. Enligt FN:s livsmedelsprogram riskerar hälften av befolkningen i Gaza att svälta.⁴⁴ Vidare kommer rapporter om plundring och attacker mot leveranser av humanitärt bistånd.⁴⁵ Human Rights Watch anklagar Israel för att medvetet ha blockerat tillförseln av bl.a. mat, vatten och bränsle med avsikt att straffa civilbefolkningen.⁴⁶ Israels regering har i sin tur beskyllt Hamas för att ha beslagtagit delar av biståndet för eget bruk.⁴⁷

Gazas sjukvårdssystem är på randen till kollaps, med hälso- och biståndsarbetare som ständigt hindras i sina ansträngningar att nå ut till befolkningen på grund av stridigheterna.⁴⁸ Enligt Världshälsoorganisationen är endast 13 av Gazas 36 sjukhus delvis i drift. Det råder akut brist på läkemedel och tillgång till rent vatten samt bränsle.⁴⁹ Sjukvårdsinrättningar har återkommande utsatts för attacker av Israel, som anklagar Hamas för att använda dem för militära ändamål. Tusentals människor har tvingats evakueras sjukhus med anledning av dessa attacker.⁵⁰ Närmare 70 procent av bebyggelsen i Gaza har förstörts, inklusive bostäder, skolor, industrier m.m. Infrastruktur som använts för vatten-, el- och sjukvårdsförsörjning är idag i många fall obrukbar, likaså jordbruk och odlingsmark.⁵¹ Hälsoministeriet och Världshälsoorganisationen fortsätter att söka vägar för att underlätta evakuering av skadade och sjuka ur Gaza.⁵²

Regionala konsekvenser

I takt med att Israel ökat det militära trycket mot Hamas – och det stora och snabbt ökande antalet dödsoffer, skadade och fördrivna jämte andra humanitära konsekvenser i Gaza – har också spänningar och protester ökat i regionen. Incidenter, bösätarvåld och militära insatser på den redan tidigare instabila och fragmenterade Västbanken (där situationen visserligen har förvärrats under flera års tid, men i högre takt sedan den 7 oktober) har ökat markant.⁵³ Likaledes militära incidenter längs den israelisk-libanesiska gränsen.⁵⁴ I och med det israeliska attentatet mot libanonbaserade Saleh al-Aroui⁵⁵ i hjärtat av Hizbollahkontrollerat område i södra

⁴³ [Reuters](#)

⁴⁴ [The New York Times](#); jfr [Integrated Food Security Phase Classification](#)

⁴⁵ [Times of Israel](#)

⁴⁶ [Human Rights Watch](#)

⁴⁷ [The New York Times](#)

⁴⁸ [OCHA](#)

⁴⁹ [OCHA](#)

⁵⁰ [The New Arab](#)

⁵¹ [The Jerusalem Post](#)

⁵² [OCHA](#)

⁵³ Jfr rapportering och interaktiva kartor från [B'tzelem](#) och [OCHA](#) avseende s.k. A-, B-, och C-områden och en rad olika former av inskränkningar av rörelsefriheten på Västbanken. Sedan den 7 oktober har restriktionerna utökats, medan minst 150 palestinier, varav 44 barn, dödats i samband med olika former av våldsincidenter på Västbanken. Ett stort antal palestinier rapporteras också ha fördrivits p.g.a. bösätarvåld (jfr [OCHA](#); [France24](#); [B'tzelem](#); Haaretz; Al-Monitor; AP; Peace Now m.fl.)

⁵⁴ Se t.ex. [The Washington Institute for Near East Policy](#)

⁵⁵ [The Guardian](#)

Beirut har risken för ytterligare eskalering förhöjts.⁵⁶ Parallellt ökar också spänningarna på andra redan befintliga ”fronter” mot israeliska, amerikanska och andra västmakters intressen i regionen – generellt pga. aktiviteter utförda av väpnade iranska ombud i bl.a. Irak, Syrien och Jemen.⁵⁷

⁵⁶ [AP](#)

⁵⁷ Avseende Jemen och specifikt Houthimilisen, se vidare [Lifos 47366](#)